

Слушам наше „државнике“ како коментаришу светску економску кризу и помислим да, јадан ној, у Србији не би ни могао да гурне главу у песак, зато што су све рупе већ заузете главама наших политичара. Са друге стране, то можда и није лоше, зато што ће макар ној бити приморан да почне решавање проблеме са којима се сусреће.

Распон мишљења наших политичара о утицају кризе на Србију креће се од „извесног утицаја“ до „нас ће то заобићи“. Насупрот таквим мишљењима, овим текстом осветлићемо дубину неминовне кризе која нам предстоји.

Ако сте пратили кретања на светским тржиштима од 1. октобра до данас, уочили сте занимљиву појаву: упркос камерама забележеним свађама око пакета од 700 милијарди долара и одатле произашлим сумњама у реализацију помоћи, упркос повећању расположивог новца за краткорочна задужења банака, мимо овог пакета, за преко 300 милијарди долара мерама монетарних власти у САД (нико не зна и не пита одакле тај новац) – долар јача. У исто време, видели смо политику „свршеног чина“ појединих влада земаља ЕУ, без дилема, без сумњи, којим се интервентно спашавају важне финансијске институције – евро пада. Зашто? Зато што из угла инвеститора – САД транспарентно пролазе кроз болан процес уједињавања свих снага за одбрану економије, док се у ЕУ то ради само на нивоу појединачних влада и закулисно. Сходно томе, процена инвеститора је да хаос у ЕУ тек предстоји, а да је САД већ на путу којим се мора ићи.

Пакет од 700 милијарди долара је усвојен и у Конгресу, а самит најважнијих земаља ЕУ (Немачка, Француска, Велика Британија и Италија) потврдио је црне стрепње инвеститора. У ЕУ нема сагласности о удруживању снага за санацију финансијског система. То даље значи да се не може ни сагледати колики је обим проблема и да је могуће да крене ланац банкротства. Немачка је у недељу, 5. октобра, објавила да ће помоћи Нуро Real Estate за 69 милијарди долара, али данас, 6. октобра, вредност њихових акција ипак је пала за око 50%! Уникредит банка, друга по моћи у Италији, а девета у ЕУ, иначе недавни купац целе Нуро групе, до викенда је на берзи изгубила вредност од 24%, а за данас још нису објављени подаци. Велико је питање да ли италијанска влада може да се носи са размерама могућег банкротства друге банке у финансијском систему земље. Последица свега овог је осипање капитала из кључних земаља ЕУ.

Укратко, криза ће бити дуготрајна и рецесија је неминовна. Овако нешто није нико очекивао.

Србија годишње троши око 9 милијарди долара више него што заради. Наш стандард, за који нам политичари кажу да није добар, али да ће колико сутра бити бољи, заснива се у огромној мери на трошењу незарађених пара. Око 3 милијарде шаљу наши гастарбајтери. Око 3 милијарде се годишње додатно задужујемо и просечно исто толико имамо од приватизације.

Када САД и земље ЕУ уђу у рецесију, наши радници у иностранству ће слати мање новца. Просто, неће ни сами имати довољно. Лако је претпоставити да ће смањење њихових давања бити макар за 20%, што износи 600 милиона долара. За толико ће

одмах пасти тражња за робама и услугама у Србији. Онај ко од рођака прима тај новац, одмах га и троши. Сада ће трошити мање. Да бисте схватили обим проблема, тих 600 милиона долара је око 25% укупне новчане масе у Србији. Да се ништа друго не догоди, само по овом основу, озбиљна рецесија у Србији је неизбежна.

Прва последица финансијске кризе у свету је недостатак кредита. Добро, касније ће их наравно бити, али веома рестриктивно. Другим речима, ако Србија добије половину од уобичајене 3 милијарде годишње, биће добро. Банке ће избегавати ризике, а шта мислите како им из тог угла изгледа земља у којој има проблема да се реализује споразум (тзв. гасни аранжман) који су подржали председник Србије, Влада и Народна скупштина? Ако вам неки „стручњак“ каже да то није одлучујуће зато што се претежно узимају комерцијални кредити, треба да знате да у једној земљи нико нема и не може имати већи рејтинг (веће поверење) од земље саме. Само ова чињеница, драматичан недостатак капитала на тржишту, нужно Србију уводи у дубоку рецесију.

Да бисте намакли три милијарде долара од приватизације у 2009. години, морали бисте много вредног продати у невреме. У бесцење. Ако се узме у обзир да политичари нерадо приватизују јавна предузећа зато што их партијски користе, много је вероватније да ће се ова криза употребити као аргумент да јавна предузећа не треба приватизовати док се финансијско тржиште не стабилизује (и не треба, само не треба ни лоше партијски управљати њима – што излази из оквира ове расправе). Дакле, приход о приватизације биће значајно мањи. Без тог прихода долази до колапса буџета, великих потреса и нужне озбиљне рецесије.

Све ово што смо анализирали је оптимистички сценарио. Песимистички би био да Уникредит банка банкротира (или нека друга, већа финансијска институција), повуче за собом Нуро и крене ланчано повлачење капитала из Србије. У том случају потпуни финансијски, а затим и економски слом, уследио би већ до краја ове године.

Уместо да на крају још једном квалификујем наше политичаре, навешћу шта је градоначелник Њујорка, јуче 5.октобра за CNN рекао. Господин Блумберг (иначе један од најбогатијих људи на свету) упозорио је Њујорчане да долазе тешка времена. Јесу они у руководству Њујорка предвидели годинама унапред кризу, припремили додатне фондове за ту ситуацију, диверсификовали капитал, изградили одличну логистику, али тешка времена долазе и треба бити спреман за појачане напоре и одрицања. Не зна човек да само треба да се преселе у Београд.